

Soweto, Johannesburg, Juhoafricka republika, 3.august 2014

Poviem vam príbeh tak, ako som si ho vypočul od svojej osobnej sprievodkyne Franky a prepletiem ho svojimi vlastnými poznatkami a postrehmi zo Soweta. Udialo sa to v roku 1976. Na protest proti nutenému vyučovaniu afrikanciny sa dav studentov miestnej školy v Sowete vydal na pochod ulicami. Postupne sa k nim pridávali miestni obyvatelia. Spociatku pokojný protest sa zvrhol na násilie, keď polícia zatarasila cestu pre ďalší postup. Nasledovala strelba po ktorej zostalo na na dlazbe 200 mŕtvych studentov, v podstate este deti.

Tento masaker bol vlastne začiatkom konca apartheidu. Nasledovali tvrde sankcie proti Juhoafrickej republike, v podstate z celeho sveta. Krajina sa dostala do úplnej izolácie. Všetko si tam museli zabezpečiť sami. Všetky zdroje, technológie, vývoj. Určite to pomohlo inovatívnemu rozvoju. Ale nebolo to dlhodobou udržateľné. Az prezident Frederick de Clerk pretal tento gordický uzol, prepustil Nelsona Mandelu z väzenia a ukončil erupciu apartheidu.

Foto: Vitajte v Sowete

Mimochodom, ja som vždy považoval apartheid za vynález Burov, Afrikancov, ale Franky mi povedala, že politika rasovej segregácie bola prvýkrát v Južnej Afrike zavedená Britmi, Afrikanci ju len prevzali. Ale zdá sa, že to urobili s veľkým nadsením. Pri rozhovore s Franky som sa dozvedel veľa nového. Je to veľmi distingvovaná staršia biela dáma (o dosť staršia ako ja) pochádzajúca z dobre situovanej anglickej rodiny, narodila sa ešte za koloniálnych čias a celé detstvo a mladosť prezila v starostlivosti svojej čiernej opatrovateľky. S nou strávila viac času ako s vlastnou matkou. Kým nedospelá, vlastne ani nevedela, že existuje apartheid. Keď opustila domov a išla do školy, bola sokovaná zistením, že je tu rasová odlúčenosť. Potom po celý svoj život bola bytostne proti apartheidu. Keď opatrovateľka zomrela, vystrojili jej veľkolepý pohreb.

Foto: Na ceste z kostola

Franky teraz sprevadza turistov po Sowete, ale myslim si, ze to nerobi pre zarobok, ale preto, aby navstevnikom z celesho sveta ukazala tu lepsiu tvar Juznej Afriky. A robi to velmi dobre. Aj mne ju ukazala. Pristavovali sme sa u prislusnikov miestnej komunity, ona s nimi priatesky konverzovala, oni jej to opätovali. Velmi uvolnena atmosfera. Ja som sa zbavil som predsudkov voci Sowetu, ludia su tu mili a otvoreni. Nie je problem komunikovat s nimi, fotografovat. Potom sa mi zdoveryla, ze ju uz zacali povazovat za „Township Lady“, co je velky kompliment (Township je miestny nazov pre Soweto).

Foto: Symbol Soweta: pomalovane chladiace veze byvalej elektrarne

Spravala sa veľmi milo ku všetkým domorodcom, oni ju oslovovali „mama“, čo je inak zvyčajne oslovenie staršej čiernej ženy zo strany mladších mužov a žien. Je veľmi bežné, že hocikde na verejnosti, napríklad na letisku osloví čierny úradník alebo úradníčka staršiu čiernu ženu ako „mom“ alebo „mama“. Ale u Franky som prvýkrát zaregistroval, že takto oslovili aj bielu ženu. Aj to veľa znamená.

Ale teraz znova späť k udalostiam z roku 1976. Celý svet vtedy obletela fotografia mladého muža, nesúceho v náručí krvácajúceho chlapca a sprevádzaného placucím dievčatom. Táto fotografia prispela k celosvetovému bojkotu apartheidu. Ten postrelený chlapec sa volal Hector Peterson (afrikaans Pieterse). Placuce dievča na fotke bola jeho sestra, doteraz pracuje ako kurátorka múzea Hectora Pieterse, ktoré bolo postavené na mieste tragической udalosti. Mladý muž, ktorý chlapca niesol v náručí, bol jeho bratranec. Je zaujímavé, že tento človek sa stratil z povedomia. Po revolúcii odišiel do zahraničia a jeho posledná stopa pochádza z Kanady. Potom nadobro zmizol. Samotná obeť v náručí, Hector Peterson, bol vtedy už mŕtvý. Takže snaha zachrániť ho bola márne. Inak sestra a Hector mali spoločnú len matku, po otcovi bola sestra čierná, „black“, ale Hector bol miešanec, „coloured“. Aj to má v sebe určitú symboliku.

Foto: V uliciach Soweta

© Text: Róbert Nádaskay, Foto: Róbert Nádaskay

www.thk.sk, 2014